

Subsidieregeling rechtsbijstand en aanverwante kosten Tijdelijke wet Groningen

Ligt hier een rol voor mediation?

Karel de Bakker en Herman Bröring

Als we uitgaan van de aardbeving van 16 augustus 2012 te Huizinge, dan hebben de rechtsbetrekkingen tussen door de gaswinning gedupeerde Groningers en het Rijk inmiddels het koperen huwelijk achter de rug. De Groningers hadden te maken met een gedwongen huwelijk met een wispelturige, onbetrouwbare partner, die zich op grote schaal schuldig maakte aan schending van fundamentele rechten.¹ De start van hun relatie met de rijksoverheid kenmerkte zich door onzekerheid en somberheid. Inmiddels is er enorm veel veranderd, zowel op het terrein van de organisaties, de normen als de procedures. De ontwikkelingen laten zich samenvatten in de overgang van privaat(recht) naar publiek(recht) en van beleid naar wet, die hun beslag hebben gekregen in de Tijdelijke wet Groningen (TwG).

In samenhang hiermee is er ook op het terrein van de rechtsbescherming en klachtbehandeling veel veranderd. Aanvankelijk kon men, in de privaatrechtelijke context, zijn recht zoeken en klagen bij de NAM en later het Centrum Veilig Wonen (CVW; van 2014 tot 2019). In het verlengde hiervan kon men terecht bij de arbiter en uiteindelijk de civiele rechter (voor schadevergoeding). Daarnaast kon men voor klachtbehandeling naar de Onafhankelijke Raadsman. Na de overgang naar

het publiekrecht stonden de bestuursrechtelijke procedures van bezwaar en beroep open, evenals de interne klachtenprocedure en de klachtenprocedure bij de Nationale ombudsman. Voor de schadevergoeding (besluiten van het Instituut Mijnbouwschade Groningen, IMG) werd de weg van bezwaar en beroep gauw gevonden. In het kader van de versterking (besluiten in mandaat van de Nationaal Coördinator Groningen, NCG) heeft dat langer geduurd.

Hieronder beginnen we met een globaal beeld van de stand van zaken op de terreinen schadevergoeding en versterking (paragraaf 1). Daarna proberen we de vraag te beantwoorden in hoeverre bewoners naast advocaten en bouwkundigen ook gebaat kunnen zijn met de inzet van mediators (paragraaf 2). Deze voor onze bijdrage leidende vraag is ingegeven door de inwerkingtreding van de op artikel 13n TwG gebaseerde Subsidieregeling rechtsbijstand en aanverwante kosten TwG. We sluiten af met een korte conclusie (paragraaf 3).

1 Globale stand van zaken

1.1 Schadevergoeding

Het IMG, een zelfstandig bestuursorgaan, is intussen een volwassen organisatie geworden die uitvoering geeft aan regelgeving die inmiddels goeddeels is uitgekristalliseerd. Voor de vergoeding van fysieke schade is € 1.705.157.387 uitgekeerd en zijn er 249.499 dossiers afgehandeld. De belanghebbenden gaven voor de schadeafhandeling het rapportcijfer 7.1. Bij de vergoeding voor de waardedaling van gebouwen gaat het om € 512.311.225 aan uitkeringen, 119.965 afgehandelde dossiers en het

rapportcijfer 7.8, bij die voor de vergoeding van immateriële schade om € 255.684.695 aan uitkeringen, 160.811 afgehandelde dossiers en het rapportcijfer 4.9.²

'In 2023 zijn voor fysieke schade 1.172 bezwaren ingediend. [...] In totaal werd in 5,2% van alle beslissingen bezwaar aangetekend. Er werden 1.244 bezwaren afgesloten. [...] In 2023 werd (voor aanvragen fysieke schade) in 162 gevallen beroep ingesteld, waarvan 64 beroepen niet-tijdig beslist en 1 voorlopige voorziening.'

Er werd dus tegen 13 procent van de besluiten op bezwaar beroep ingesteld (5 procent tegen niet tijdig beslissen). In 2023 werd dertien keer hoger beroep bij de Raad van State ingesteld.³ Deze cijfers geven een vertekend beeld in zoverre er een vertraging in behandeling van zaken is geweest in afwachting van nieuwe maatregelen (de kabinetsmaatregelen Nij Begun, naar aanleiding van de parlementaire enquête). Als we binnen het raamwerk van fysieke schade kijken naar de verhouding tussen primaire besluiten, besluiten op bezwaar, beroep en hoger beroep, dan lijkt het IMG op een, wat men zou kunnen noemen, normaal functionerend bestuursorgaan. Voor de waardedaling en immateriële schade is het niet wezenlijk anders.⁴

Als we kijken naar de verhouding tussen primaire besluiten, besluiten op bezwaar, beroep en hoger beroep, dan lijkt het IMG op een normaal functionerend bestuursorgaan

Ook wat betreft de klachten is het IMG geen buitenissige organisatie. Het IMG onderscheidt gedragingsklachten en signalen van burgers.

‘Gedragingsklachten gaan over een specifieke uitlating of actie van een medewerker die onder de verantwoordelijkheid van het IMG valt. Dit zijn alle medewerkers van het IMG, maar ook deskundigen die het IMG inzet. In 2023 zijn er in totaal 36 gedragingsklachten ontvangen.’⁵

Relatief veel van deze klachten gaan over een opnemer/deskundige of zaakbegeleider. Signalen kunnen het IMG langs verschillende weg bereiken. ‘De meeste signalen gingen over de impact en de voortgang van de invoering van de nieuwe maatregelen.’⁶

Bijzonderheden zijn dat het IMG, mede als resultaat van de hiervoor genoemde signalen, in juridische procedures in beginsel alleen nog eigen medewerkers inzet (in plaats van gebruik te maken van de landsadvocaat), voor het maken van bezwaar een termijn van twaalf weken hanteert (in afwijking van artikel 6:7 Awb) en in beginsel afziet van het instellen van hoger beroep.⁷ Verder probeert het IMG meer dan voorheen met aanvragers en bezwaarmakers in gesprek te treden door vaker en sneller te bellen in plaats van schriftelijk te communiceren: de informele aanpak viert hoogtij. Het gesprek wordt relatief vaak voortgezet hangende beroep bij de rechtbank. Dit kan verklaren dat in 2023, op een totaal van 209 ingestelde beroepen, 77 beroepen zijn ingetrokken.⁸

Op dit alles zijn de uitkomsten van de parlementaire enquête nadrukkelijk van invloed. Het ‘milder, menselijker en makkelijker’ is echter nog niet voor iedereen merkbaar. De vaste vergoedingen, gebaseerd op een laagdrempelige regeling en procedure, worden door bewoners in hoge mate gewaardeerd. En misschien gaat dat ook gelden – dat moet nog blijken – voor schadevergoeding in natura zonder causaliteitsbeoordeling tot het bedrag van € 60.000. In andere gevallen, waarin causaliteitsbeoordeling en maatwerk aan de orde zijn, blijft het nog herhaaldelijk doormodderen.

Dan draait het om verschillen van inzicht over causaliteit en de kostencalculatie.

Het ‘milder, menselijker en makkelijker’ is echter nog niet voor iedereen merkbaar

1.2 Versterking

De NCG heeft een andere ontwikkeling doorgemaakt dan het IMG. De NCG was in het privaatrechtelijke tijdperk van de NAM en het CVW via een samenwerkingsverband van Rijk, provincie en aardbevingsgemeenten betrokken bij schadevergoeding en versterking. Tegenwoordig is de NCG een uitvoeringsorganisatie met meer dan duizend medewerkers onder de vlag van het ministerie van EZ. Het IMG kijkt naar het verleden, naar de ontstane schade, die vervolgens met toepassing van het civiele recht en aanvullend beleid vergoed moet worden. De NCG daarentegen kijkt vooruit, met het oog op de vraag of de woning veilig is, en zo nee, wat er moet gebeuren opdat de woning alsnog veilig is.

‘Eind december 2023 waren 11.913 van de 27.456 adressen in de versterkingsopgave op norm (veilig). Dit is 43,4% van het totaal aantal adressen. Daarvan zijn 4.450 adressen bouwkundig versterkt. Bij 7.298 adressen bleek uit de beoordeling dat het adres voldoet aan de veiligheidsnorm. Versterking is dan niet nodig. Bij 165 adressen was vanwege een andere reden versterking niet nodig.’⁹

De versterkingsopgave is dermate omvangrijk, dat deze niet voor het beoogde (‘heilige’) jaar van voltooiing 2028 is afgerond.

In 2023 zijn er 203 bezwaarschriften ingediend en lag er nog een werkvoorraad van ongeveer tien bezwaarschriften uit 2022. Deze werden in 2023 allemaal grotendeels afgehandeld, waarbij

de doorlooptijd van een bezwaarschrift werd gereduceerd van minimaal zeven maanden tot gemiddeld drie maanden.¹⁰ Beroepen werden nog weinig ingesteld, en hoger beroep nog minder.¹¹ Net als het IMG hecht de NCG aan informeel en persoonlijk contact voor het oplossen van geschillen. In 2023 leidde dit ertoe dat veertig bezwaren informeel werden afgehandeld.¹²

Het besluitvormingsproces bij de NCG is bepaald complex. De route loopt via opname en beoordelingsrapportage, gesprekken over het versterkingsadvies, de instelling van een projectteam, beoordeling aardgasvrij-gereed en duurzaam herstel, de projectopdracht, inkoop, projectplan, voorlopig en definitief ontwerp, vergunningaanvraag, voorlopig en definitief uitvoeringsplan, naar het nemen van het versterkingsbesluit. Daarna worden er nog overeenkomsten gesloten: een uitvoeringsovereenkomst met de eigenaar, een aannemersovereenkomst en een bruikleenovereenkomst in verband met de tijdelijke huisvesting.

Het traject zit vol dynamiek, bijvoorbeeld over gewijzigde inzichten in koppelkansen of wijziging van (beschikbaarheid of kostprijs van) materialen. Dit betekent dat er regelmatig nieuwe afspraken moeten worden gemaakt. Zowel de complexiteit als deze dynamiek maakt de besluitvorming over versterking conflictgevoelig.¹³ Dit wordt in zoverre ondervangen, dat het besluitmoment laat in het traject zit, zodat tussentijdse wijzigingen en gewijzigde afspraken nog in het besluit kunnen worden meegenomen. Het zal echter ook voorkomen dat er nadien nog afspraken worden bijgesteld, zonder dat dit in een gewijzigd besluit resulteert.

Zowel de complexiteit als de dynamiek van het besluitvormingsproces bij de NCG maakt de besluitvorming over versterking conflictgevoelig

2 Ook mediation?

2.1 Context: broos vertrouwen, conflict-ontwikkeling en informele aanpak

Waar causaliteit en kostencalculatie een grote rol spelen (schadevergoeding) en waar ingrijpende versterkingsmaatregelen of zelfs sloop en nieuwbouw moeten worden doorgevoerd (versterking), ligt het voor de hand dat bewoners behoefte hebben aan bijstand door een advocaat en een bouwkundige. Onderzoek bevestigt dat bijstand door een rechtshulpverlener en een bouwkundige de winstkansen bij de rechtbank duidelijk verhoogt.¹⁴ Met de op artikel 13n TwG gebaseerde Subsidieregeling rechtsbijstand en aanverwante kosten TwG is tegemoetgekomen aan de behoefte aan juridische en technische ondersteuning.¹⁵ Deze subsidieregeling geeft daarnaast de mogelijkheid om de inzet van een mediator te subsidiëren. We verkennen in het onderstaande de vraag waar en hoe mediation kan bijdragen aan de schade- en versterkingsdossiers.

Mediation is een vorm van conflictoplossing waarbij partijen onder begeleiding van een bemiddelaar (mediator) gezamenlijk werken aan de oplossing van hun conflict. De bemiddeling adresseert het feitelijke conflict (de bovenstroom), maar ook de daaronder liggende conflicten (de onderstroom), en maakt deze bespreekbaar, zodat partijen tot oplossingen kunnen komen. Mediation veronderstelt onder andere de vrijwillige deelname van partijen aan het proces. Partijen kiezen dus zelf voor mediation. Hoe gaat dat of kan dat gaan in Groningen?

Een conflict met een bestuursorgaan wordt voor het eerst zichtbaar in de fase dat een zienswijze wordt ingediend (mits de bewoner gebruik maakt van deze mogelijkheid), of wanneer een bezwaar wordt overwogen. Toepassing van de informele aanpak zorgt ervoor dat in deze fase het bestuursorgaan actief contact zoekt met de burger, bijvoorbeeld door te bellen. Ook het IMG en de NCG brengen deze informele aanpak in de praktijk. Deze aanpak is nog geen mediation, maar een open gesprek in deze fase kan leiden tot een besluit en een eindsituatie die voor beide partijen bevredigend is. Uitleg en verduidelijking door het

bestuursorgaan kan zinvol zijn. Anderzijds kent deze aanpak ook beperkingen en gevaren: het bellen kan als overrompend en intimiderend worden ervaren; er kan sprake zijn van ontmoedigen ('Een bezwaar indienen heeft geen zin'). In combinatie met het broze vertrouwen van bewoners in de overheid – de overheid maakte zich op grote schaal schuldig aan schending van fundamentele rechten en ook het gedrag van indertijd NAM en CVW (of het 'oude' IMG) was niet vertrouwenwekkend – is het middel dan al snel erger dan de kwaal. Liever een bezwaar en zo nodig door naar de rechter!

Toepassing van de informele aanpak zorgt ervoor dat in deze fase het bestuursorgaan actief contact zoekt met de burger, bijvoorbeeld door te bellen

Eenmaal verder in het proces, na het besluit op bezwaar en bij de overweging om tegen dit besluit beroep in te stellen, is het conflict verder verdiept en wordt het lastiger om dat gezamenlijke gesprek te starten. De bewoner voelt in de strijd tegen 'de machtige overheid' dat technische en juridische hulp welkom is; het bestuursorgaan is overtuigd van zijn eigen gelijk en ziet het juridische proces met vertrouwen tegemoet. Waarom zou een van beide partijen dan mediation willen? Temeer omdat technische en juridische hulp wordt gesubsidieerd. Bovendien: beide partijen moeten samen voor een mediator kiezen. Een mediator is geen rechtshulpverlener en staat dus niet aan de kant van de ene of de andere partij. Hoe komt de mediator in beeld? De bestuursrechter zou mediation kunnen voorstellen, als alternatief voor of additioneel aan een rechterlijke uitspraak. In het civiele recht wordt deze werkwijze vaker toegepast.

Maar ook de partijen zelf zouden de mogelijkheid van mediation kunnen overwegen.

2.2 Voorwaarden: keuzeruimte en regie door partijen

De zaak moet zich uiteraard wel voor mediation lenen. Zo is van groot belang dat er keuzeruimte is bij het vinden van een oplossing, en die ruimte wordt begrensd door de wet en diverse aanvullende regelingen. In paragraaf 1 zijn enkele cijfers over primaire beschikkingen, bezwaar, beroep en klachten opgenomen, met als doel duidelijk te maken voor welke reusachtige klus het IMG en de NCG in kwantitatief opzicht staan. Daar komt bij dat ook de variëteit in soorten zaken voor beide organisaties immens is. Hiermee is gezegd dat sommige soorten zaken zich niet, en andere zich mogelijk wel lenen voor mediation. Als er in een zaak bijvoorbeeld sprake is van eenduidige criteria en een eenvoudig besluitvormingstraject, en dus van lage conflictgevoeligheid, zoals in het algemeen bij de vaste vergoedingen, heeft mediation geen toegevoegde waarde.¹⁶ Er is ruimte om al dan niet voor een dergelijke vergoeding te kiezen, maar meer ook niet.

Als in een zaak sprake is van eenduidige criteria en een eenvoudig besluitvormingstraject, dan heeft mediation geen toegevoegde waarde

Het kan ook zijn dat de keuzeruimte ontbreekt, terwijl de conflictgevoeligheid juist erg groot is. Denk aan het gegeven, zowel bij de schadeafhandeling als de versterking, dat bewoners in een vergelijkbare positie verschillend zijn of worden behandeld. Het gaat om verschillen die zijn ontstaan doordat regiems voor de schadeafhandeling dan wel versterking in de loop van de tijd ingrijpend zijn veranderd. Bij de schadevergoeding valt

te denken aan de vaste eenmalige vergoedingen en de causaliteitsbeoordeling. Voor de versterking is van belang dat door het dichtdraaien van de gaskraan (de toepassing van) de normstelling sterk is gewijzigd. Zo komt iemand wiens huis naar een oude norm is beoordeeld voor sloop en nieuwbouw (en een verlaagde energierekening) in aanmerking; een ander met een soortgelijk huis wordt later en naar een nieuwe norm beoordeeld, met als gevolg daarvan geen (beoordeling op norm) of hooguit een kleine aanpassing van de woning (met een hoge energierekening). Dergelijke volgtijdige verschillen leiden tot veel onvrede. Ze berusten echter op wets- en beleidswijzigingen die op zichzelf uitlegbaar zijn en die in het algemeen rechtmatig zijn, zodat rechtsbeschermings- en klachtenprocedures hier geen uitkomst kunnen bieden: het is een politieke kwestie.¹⁷ Daarom is er ook geen rol voor mediation weggelegd, behalve dat mediation in individuele gevallen zou kunnen bijdragen aan het vinden van maatregelen die verschillen kunnen verzachten.

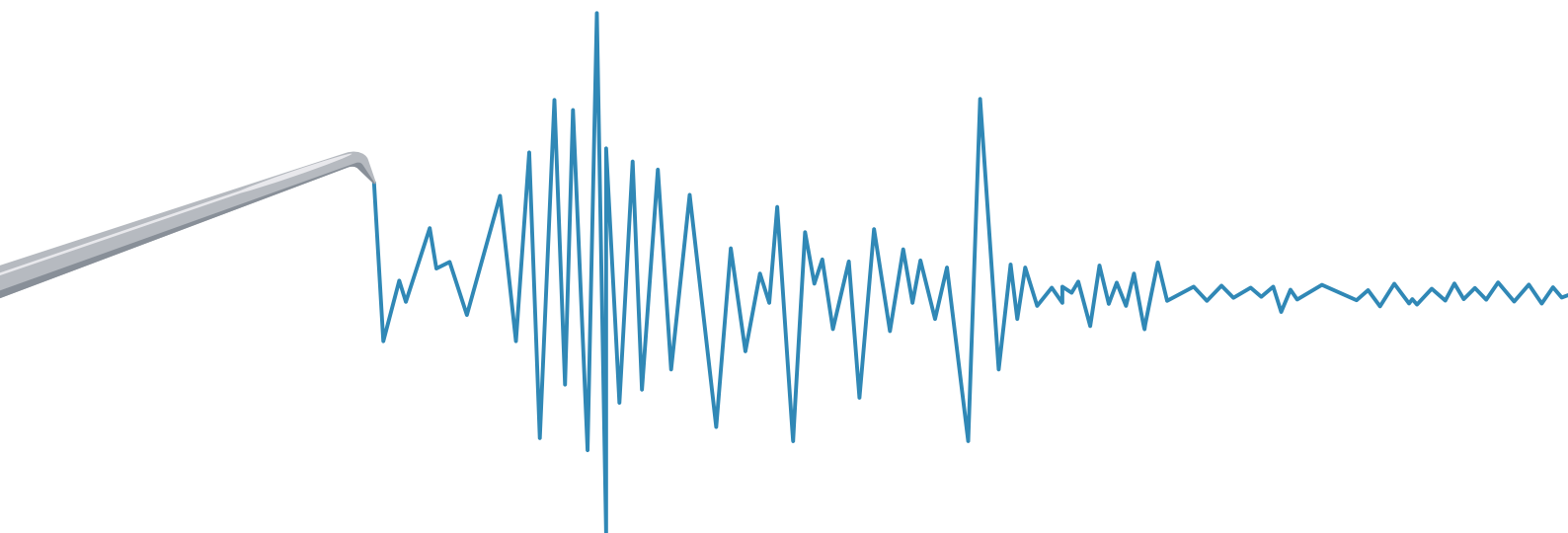
De rechtmatigheid is wel in het geding waar de kwaliteit van de besluitvorming onvoldoende is. Zo zijn er signalen dat het in het kader van de versterkingsoperatie nogal eens schort aan de kwaliteit van opnames en beoordelingen daarvan. Deskundigenrapporten zijn feitelijk onjuist, inconsistent of missen een sterkteberekening. Bij de NCG worden dergelijke fouten niet steeds op tijd gesignaleerd. Dan moet er in het stadium van de bezwaarschriftprocedure uit een oogpunt van zorgvuldigheid en motivering veel worden rechtgetrokken, waardoor deze procedure gaat lijken op primaire besluitvorming en de mogelijkheid van heroverweging in zeker opzicht vervalst. Dit is extra ongelukkig, omdat er vervolgens slechts beroep in eerste en enige aanleg bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State resteert. Zou mediation hier kunnen bijdragen aan een oplossing? Het schort hier aan de vereiste zorgvuldigheid en navolgbare motiveringen van besluiten. Keuzeruimte ontbreekt, tenzij men zou accepteren dat bewoners met minder zorgvuldigheid genoegen zouden willen nemen (om af te zijn van al het gedoe). Naar onze mening is mediation hier niet de aangewezen weg, omdat de veiligheid in het geding is en in dat perspectief keuzeruimte ontbreekt.

De rechtmatigheid is in het geding waar de kwaliteit van de besluitvorming onvoldoende is

In veel andere gevallen kan er wel keuzeruimte zijn. Het IMG heeft het nemen van schadebesluiten als kerntaak, waarbij het het civiele recht moet toepassen. Dit sluit mediation echter niet uit, zoals op het terrein van geheel civielrechtelijke schadeafhandeling wordt geïllustreerd. Voor het overgrote deel van de gevallen zal bij de besluitvorming door het IMG voor mediation geen plaats zijn (mede om redenen van gelijke behandeling). Maar de variëteit in schadezaken is zo groot, dat wij ons kunnen voorstellen dat er in bepaalde gevallen wel ruimte voor mediation bestaat. Denk aan complexe schades zoals lekkende mestkelders. In de context van de versterking, waar in vergelijking met schadeafhandeling veel meer keuzemomenten bestaan (zie paragraaf 1.2), zal voor mediation zeker een rol kunnen zijn weggelegd.

Het voorgaande betreft de procedures van primaire besluitvorming en bezwaar bij het IMG en de NCG.¹⁸ Mediation kan uit een oogpunt van speelruimte ook interessant zijn in de context van klachtprocedures bij het IMG en de NCG (naar aanleiding van gedragingsklachten; zie paragraaf 1.1). Bij de klachtafhandeling lijkt de inzet van mediation in de regel een zwaar middel, maar ook hier geldt dat beide partijen voordeel kunnen hebben van een klacht. Uitgaande van een klacht betekent het dat de klager de moeite heeft genomen om ervaringen te delen. Soms met de bedoeling om er zelf materieel beter van te worden, maar soms ook om te worden gehoord. Dat laatste is in het voordeel van de ontvangende partij, want die kan leren van de klacht en het eigen functioneren daarmee mogelijk verbeteren.

Naast de aanwezigheid van keuzeruimte is een tweede voorwaarde voor mediation dat beide partijen het aandurven om zelf het heft in handen te nemen bij het vinden van een oplossing.

Hoewel het hebben van de eigen regie spannend is (voor zowel de bewoner als het bestuursorgaan), kan mediation bijdragen aan de procedurele rechtvaardigheid voor de bewoner, juist doordat de bewoner zelf invloed heeft op het proces. Bovendien is er gedurende de mediation ruimte om de onderliggende conflicten aan de orde te stellen. En daar zit een wat onderbelicht element van mediation. Een goed en intensief gesprek waarbij echt wordt geluisterd, enigszins vergelijkbaar met de 'luisterend schrijvers' die een rol spelen in de afhandeling bij de Toeslagenaffaire,¹⁹ kan ook hier bijdragen aan het herstel van de relatie tussen overheid en bewoner.

Mediation kan bijdragen aan de procedurele rechtvaardigheid voor de bewoner, doordat de bewoner zelf invloed heeft op het proces

Wanneer er keuzeruimte is, partijen het aandurven om mediation aan te gaan en zij bovendien samen tot een oplossing komen, kan er aan

mediation toch nog een nadeel kleven. Mediation, met de daarbij behorende vaststellingsovereenkomst indien partijen het eens worden, betekent namelijk dat hetgeen overeengekomen is geheim blijft. Dat kan een nadeel zijn voor de vorming van 'jurisprudentie' (zoals dat overigens voor alle schikkingen geldt). Het kan ook het rechtvaardigheidsgevoel aantasten van bewoners die geen mediation hebben gehad en die een voor hen negatief besluit in (hoger) beroep hebben gekregen.

3 Slotopmerkingen

Voor wat betreft de schadeafhandeling en versterking zijn wetgeving en beleid inmiddels in hoge mate uitgekristalliseerd. Inmiddels zijn er veel routines in de primaire besluitvorming en de fases van bezwaar en beroep ontwikkeld (bij het IMG wel duidelijk meer dan bij de NCG). De inzet van rechtshulpverleners en bouwkundigen heeft inmiddels zijn nut bewezen. Nu de Subsidieregeling rechtsbijstand en aanverwante kosten Tijdelijke wet Groningen in werking is getreden en daardoor ook financiering voor mediation beschikbaar is, rijst de vraag of bewoners eveneens met de inzet van mediators gebaat kunnen zijn.²⁰

Wij menen dat voor bepaalde (categorieën) gevallen een positief antwoord kan worden gegeven. Voorwaarden zijn dat er keuzeruimte is en dat beide partijen het aandurven om de regie te nemen bij het oplossen van het conflict. De eerste

voorwaarde betreft het type zaak. Bij de vervulling van de tweede voorwaarde is een rol weggelegd voor de mediator en mogelijk ook voor de rechter, die kan verwijzen naar mediation.

Zaken met meervoudige problematiek (schade én versterking én andere problemen) lenen zich in het algemeen ook voor mediation

Wat betreft het type zaak is duidelijk dat bepaalde knelpunten alleen door de politiek kunnen worden opgelost en andere alleen door de inzet van bouwkundigen en/of rechtshulpverleners. De variëteit in soorten zaken is echter bijzonder groot, zodat bewoners in bepaalde zaken goed geholpen

zouden kunnen worden in een mediationstraject (al dan niet in combinatie met de steun van een rechtshulpverlener en/of deskundige). Zaken met meervoudige problematiek (schade én versterking én andere problemen) lenen zich in het algemeen ook voor mediation.

In het geval van enkelvoudige problematiek zal een versterkingszaak (NCG) vanwege de aanwezige keuzeruimte eerder geschikt zijn voor mediation dan een schadezaak (IMG). We denken verder dat beide instanties zelf dossiers zouden kunnen selecteren waarbij mediation kansrijk is, om vervolgens mediation voor te stellen aan de bewoner. Ook moet nog nader worden nagedacht over wat de juiste plaats is voor mediation in het proces van bezwaar en beroep.

Karel de Bakker is bestuurskundige en MfN-geregistreerd mediator.

Herman Bröring is hoogleraar bestuursrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Noten

- 1 Art. 8 EVRM (recht op privé- en gezinsleven) en art. 1 EP EVRM (eigendomsrecht).
- 2 Stavaza 24 maart 2025, www.schadedoormijnbouw.nl/dashboard.
- 3 Jaarverslag IMG over 2023, p. 35.
- 4 Vgl. Jaarverslag IMG over 2023, p. 36 resp. p. 37.
- 5 Jaarverslag IMG over 2023, p. 41.
- 6 Jaarverslag IMG over 2023, p. 41.
- 7 Voor bestuursorganen is terughoudendheid bij het instellen van hoger beroep in het algemeen gepast. Het IMG gaat in zijn terughoudendheid erg ver.
- 8 Jaarverslag IMG over 2023, p. 34.
- 9 Jaarverslag NCG over 2023, p. 14.
- 10 Jaarverslag NCG over 2023, p. 21.
- 11 Tot aan de inwerkingtreding van het hoofdstuk [5] in de TwG over versterking kon beroep in eerste aanleg worden ingesteld bij de rechtbank Noord-Nederland. Sindsdien staat alleen beroep in eerste en enige aanleg bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State open. Zie voor enkele eerste uitspraken in hoger beroep over de versterking ABRvS 2 oktober 2024, ECLI:NL:RVS:2024:3951, en ABRvS 2 oktober 2024, ECLI:NL:RVS:2024:3976.
- 12 Jaarverslag NCG over 2023, p. 21.
- 13 En dan gaan we nog voorbij aan de knelpunten die bijvoorbeeld kunnen voorkomen in de afstemming met gemeentelijke planning.
- 14 Het aantal eisers dat zich op de zitting bij de rechtbank laat bijstaan door een rechtshulpverlener en/of een deskundige stijgt 'tussen 2021 en 2023 [...] van 58% naar 67%'; het aantal eisers dat zich door zowel een rechtshulpverlener als een deskundige laat bijstaan 'stijgt van 12% in 2021 naar 37% in 2023'. Wie zonder enige bijstand procedeert, heeft bij de rechtbank een winstkans van 14%; de winstkans stijgt naar 27% als men wordt bijgestaan door een rechtshulpverlener en naar 63% als men daarnaast ook bijstand van een deskundige heeft. Zie Bert Marseille e.a., 'De behandeling van mijnbouwzaken door de Rechtbank Noord-Nederland', *NJB* 2025/535, p. 737 en p. 738. Vgl. voor dezelfde bevinding H.E. Bröring, K. de Bakker en R.D. Lubach, 'Afhandeling fysieke mijnbouwschade tien jaar na "Huizinge"', *JBPL* 2022/8, p. 121.
- 15 Overigens waren er voordien ook al vergelijkbare mogelijkheden. Het is afwachten in welke mate van de subsidiëring gebruik wordt gemaakt.
- 16 Idem doorgaans de inzet van rechtshulpverleners en bouwkundigen.
- 17 Nader over de aan de orde zijnde verschillen en de mogelijke oplossingsrichtingen de Commissie Verschillen *Veilig, schadevrij en Verduurzaam*. Naar een gelijkwaardige uitkomst voor alle bewoners in het aardbevingsgebied, 13 oktober 2023, www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/10/13/rapport-veilig-schadevrij-en-verduurzaam-commissie-verschillen.
- 18 Mogelijk ook beroepsprocedures tegen besluiten van deze instanties.
- 19 www.gelijkwaardigherstel.nl/luisterend-schrijvers.
- 20 Zie voor het wantrouwen bijvoorbeeld: *De psychosociale impact van de gaswinningsproblematiek op bewoners in 2023*, Gronings Perspectief 2023, p. 48-63.